

ТЕОЛОГІЯ І П'ЯТИДЕСЯТНИЦЬКЕ ВЧЕННЯ: СУТНІСТЬ, ОСНОВНІ АСПЕКТИ ТА ПІДХОДИ ДО ЇЇ АНАЛІЗУ

THEOLOGY AND PENTECOSTAL TEACHING: ESSENCE, FUNDAMENTAL ASPECTS AND APPROACHES TO ITS ANALYSIS

Федишин М.І.,

аспірант кафедри англійської філології
Ужгородського національного університету

Статтю присвячено комплексному дослідженню основних аспектів теології як наукового вчення. Важливе місце в статті відводиться п'ятидесятницькому вченню, розглядається його сутність і роль у сучасному суспільстві. Значну увагу відведено розгляду поняття теологічної системи. Виділено окремі шляхи тлумачення Слова Божого. Окреслено підходи до вивчення теології.

Ключові слова: п'ятидесятництво, теологія, наука, вчення, підхід, тлумачення.

Статья посвящена комплексному исследованию основных аспектов теологии как научного учения. Важное место в статье отводится пятидесятническому учению, рассматривается его сущность и роль в современном обществе. Значительное внимание отведено рассмотрению понятия теологической системы. Выделены отдельные пути толкования Слова Божьего. Определены подходы к изучению теологии.

Ключевые слова: пятидесятничество, теология, наука, учение, подход, толкование.

The article is considered to be the comprehensive research of the fundamental aspects of theology as a scientific teaching. The important place has been given to the Pentecostal teaching, its essence and role in a modern society. Considerable attention has been paid to the consideration of the notion of the theological system. Several ways of interpreting God's Word have been singled out. The approaches to the theological studies have been outlined.

Key words: Pentecostalism, theology, science, teaching, approach, interpretation.

Постановка проблеми. Дослідження доктринальної теологічної тематики є відповідальним дорученням. У нашому випадку для того, щоб побачити значущість п'ятидесятницького віровчення і процесу його розвитку, потрібно знати нарративу п'ятидесятництва. Дослідники релігії вивчають історію його становлення, теологічні засади, а також його практичну цінність у житті віруючих. Ці всі завдання є справою теологів, які досліджують лагуну п'ятидесятництва. Вони є дослідниками, які методично намагаються інтерпретувати логічний зв'язок релігійних явищ у часі та просторі, духовне послання яких базується на живому Одкровенні Слова. Не менш важливою тут ми знаходимо і нішу лінгвіста, який безпосередньо бере участь у тлумаченні цих явищ і процесів. Саме тому проблема коректного тлумачення Слова Божого, відбору відповідних концепцій, підходів до розгляду християнської п'ятидесятницької теології є *актуальною* і такою, що вартує нашої уваги та виконання ґрунтовного аналізу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Сьогодні уже існують деякі підходи до вивчення релігійної мови. Поступово вітчизняні та зарубіжні дослідники опрацьовують величезну кількість матеріалу, що стосується духовної літератури, та напрацьовують певну методологію дослідження релігійного і власне теологічного дис-

курсу. Цим питанням займаються О. Гадамський (теолінгвістика), О. Черхава (теологічна лінгводискурсологія), Н. Кравченко (синергійний і теолінгвістичний підходи), Ю. Чернишова (комунікативний підхід), Р. Ваврінчик (лінгвопрагматика), О. Малікова (прагмастилістика), І. Бугаєва (лінгвотеологія), Ж-П. Ван Нoppen (теолінгвістика), Д. Крістал (теолінгвістика), О. Анісімова (функціональний, прагматичний і соціально-психологічний підходи), О. Прилуцький (семіогерменевтичний підхід) тощо.

Постановка завдання. *Об'єктом розвідки* є теологічний дискурс, представлений п'ятидесятницьким віровченням. *Предметом розвідки* слугує вивчення підходів до розгляду священної мови, що відбувається під кутом теології і лінгвістики. *Метою статті* є визначення парадигмальних основ теології як системи, а також п'ятидесятницького її напрямку. Досягнення цієї мети передбачає вирішення таких *завдань*:

- розглянути місце і роль п'ятидесятницької комунікації;
- окреслити сутність та експланаторність поняття теологічної системи;
- розглянути теологію з позицій науки і вчення;
- виокремити шляхи тлумачення Слова Божого;

– окреслити основні підходи до визначення теології;

– коротко пояснити сутність кожного з підходів.

Виклад основного матеріалу. Розгляд Слова Божого є відповідальним завданням. Саме слово має й інші назви. Його називають *релігійною мовою, релігійним текстом, релігійною комунікацією, релігійним контактуванням, духовним словом, євангельською комунікацією, релігійним дискурсом*. Яку б назву воно не носило, важливим є його коректне тлумачення. Саме теологічний процес є методичною спробою пояснити релігійні принципи з позицій власне теології і лінгвістики. Для того, щоб їх пояснити, лінгвіст повинен мати певні релігійні уявлення про християнське вчення. Загалом, для того, щоб описати теологічні особливості лінгвістичним знаряддям, необхідно бути зануреним у конкретну релігійну сферу.

Пробудження є миттєвим процесом людської свідомості, внаслідок чого починаються конкретні зміни відповідної зі сфер людського життя. Воно позначає дію або стан, коли людина перестає спати і прокидається від сну, коли людина виходить зі стану спокою і стає більш активною, дієвою, коли людина оживає [12]. Перед нами постає питання духовного пробудження, яке відбулось і зародилось на теренах США (могутнє пробудження на Азуза Стріт 1906 року), яке потім перенеслося і на скандинавські країни (європейське п'ятидесятництво), а також вплинуло на подальший духовний розвиток не тільки окремих країн, а й понеслося по всьому світу. Це свято П'ятидесятниці. У Діяннях Апостолів у другому розділі йдеться про дивовижне «вилиття» Святого Духа на землю, що відбулося за часів ранньої церкви і стало серцевинним теологічним символом П'ятидесятництва: *«Коли ж почався день П'ятидесятниці, всі вони однодушно знаходились вкупі. І нагло зчинився шум із неба, ніби буря ратова зірвалася, і переповнила весь той дім, де сиділи вони. І з'явилися їм **язики** поділені, немов би огненні, та й на кожному з них по одному осів. Усі ж вони сповнились Духом Святим, і почали говорити іншими **мовами**, як їм Дух промовляти давав»* [2, с. 1015]. Далі ми бачимо те, наскільки це пробудило апостолів, як вони почали діяти, маючи велику владу від Господа і будучи наповненими і керованими Його Духом.

Духовне пробудження виникає тоді, коли люди однодушно шукають Господа і всім серцем хочуть знайти Його, бажають бути оновленими і зодягненими у Божу силу і славу для того, щоб творити те, що Ісус заповів. Те, що сталося на Азуза Стріт

у Лос-Анджелесі, є найсильнішим пробудженням, що сталося в історії християнства опісля першого «вилиття» Святого Духа. Є багато свідчень про ті дні, вони особливі, бо поставили початок утворенню нового сповненого Духом Божим учення, в якому хрещення Духом не є застарілою практикою, яка існувала за часів апостолів, але є реального як для того часу, так і сьогодні. Тому п'ятидесятницька комунікація завжди носить цікавий, дискусійний, таємничий характер, що і привернуло нашу увагу до розгляду цього вчення.

Надзвичайно привабливим є місце і комунікативне значення мови за цієї священної історичної події. У Новому Завіті написано: *«Перебували ж у Єрусалимі юдеї, люди побожні, від усякого народу під небом. А коли оцей гомін зчинився, зібралася безліч народу, та й диву далися, бо кожен із них тут почув, що вони розмовляли їхньою власною **мовою!** Усі ж побентежилися та дивувалися, та й казали один до одного: Хіба ж не галілеяни всі ці, що говорять? Як же кожен із нас чує свою власну **мову**, що ми в ній народились? Парфяни та мідяни та еламіти, також мешканці Месопотамії, Юдеї та Каппадокії, Понту та Азії, і Фіргії та Памфілії, Єгипту й лівійських земель край Кірена, і захожі римляни, юдеї і нововірці, крїтяни й араби, усі чуємо ми, що говорять вони про великі діла Божі **мовами** нашими»* [2, с. 1015].

У двох вищенаведених уривках ми виділили п'ять слів, що позначають людський процес говоріння, виражений такими словами, як **мова** і **язики**. Людина уже володіє мовою, в якій вона народилася, але Бог хрестить Своїм Духом Святим іншою мовою, щоб людина могла шукати і пізнавати волю Небесного Батька. Як ми бачимо (те, що сам Бог установив символом, щоб було говоріння на інших мовах, *інакше* – глоссолалія), символом стає людський орган мовлення – язик, за допомогою якого людина спілкується і виражає свої думки, почуття і емоції. Так само і для правильного тлумачення релігійної мови виникають різноманітні підходи до її аналізу. Тут ми спостерігаємо взаємозв'язок мови з іншою мовою, у такому разі релігійна мова (комунікація) є об'єктом дослідження мови теології. Варто зазначити слова О. Гадомського, який каже, що «мовознавство виникло як теомовознавство (теолінгвістика) і тільки зі століттями набуло світського характеру» [5, с. 288]. Отже, давайте розпочнемо із розгляду **сутності поняття теології**.

Як ми бачимо, увесь час роблять спроби надати пояснення Слову Бога. Людськими зусиллями, які були направлені на дослідження духо-

вного, а також бажанням Бога, вкладеним у серце людини, виникла наука теологія. Існують два поняття на позначення цього способу вивчення релігійного доктрини – теологія і богослов'я. За словами М. Вереш, науковці, послуговуються терміном «богослов'я, орієнтуються на східно-християнську культуру, а науковці, які вживають термін «теологія», є зосередженими на західно-християнську [4, с. 15]. Термін «теологія» походить від грецьких слів λόγος – слово, вчення і θεός – Бог» [4, с. 16]. Священнослужитель Ф. Аквінський зазначав, що заради людського спасіння було необхідно, щоб існувала наука, яка базується на Божому Об'явленні [4, с. 15]. Російський учений Н. Назаров також зазначає, що причиною використання терміна «теологія» є те, що він містить термінологічну відповідність і його назва є співзвучною традиційним університетським наукам [8, с. 9]. Хтось вважає, що теологія є наукою, яка оперує термінами, доктринами, догмами, канонічними поняттями, затвердженнями синодами та відповідними авторитетними органами церкви [3, с. 21], хтось говорить, що це вчення про Бога, що базується на Об'явленні, тобто на методичній спробі зрозуміти та пояснити Божественне Об'явлення істини [4, с. 15]. Німецький лінгвіст Г. Кречмар розглядає теологію роздумами про Бога, що є методично-спрямованим явищем [9, с. 211]. За словами С. Стасяк, християнський розум прагне думкою збагнути те, у що вірить, тоді як предметом віри виступає таїнство, завдяки роздумам над цим, автор знаходить у цьому важливу нішу теології [13, с. 5–6]. У словнику Меріам-Вебстер теологія є наукою релігійної віри, практики і досвіду; вона є наукою про Бога і про ставлення Бога до світу [17]. English Oxford Living Dictionaries пропонує нам таке розуміння теології: наука про природу Бога і релігійного вірування [16]. Словник християнського богослов'я говорить, що теологія є систематичним викладом, обґрунтуванням і захистом науки про Бога, його властивостей, якостей, ознак; вона є комплексом доказів «правдивості» догматики, релігійної моралі, правил і норм життя віруючих і духовенства [14]. Російський лінгвіст Ю. Романченко зазначає, що «єдиною основою для виділення теології (як теоретичного і практичного вчення про Бога, про Одкровення, про взаємовідносини Бога і людей) є опора на Священні тексти та їх тлумачення» [9].

Науковий підхід до вивчення Біблії є логічною спробою тлумачення Біблії. Біблію, Боже Слово потрібно пізнавати від Бога. Подумати б тільки, чи було б тепер стільки розгалужень, конфесій,

деномінацій у християнстві, якщо б люди слухали і приймали чисте Одкровення від Бога без усіляких «домішок»? Завдяки обмеженості наукового підходу щодо розгляду духовних істин не існує одностайної позиції щодо біблійних істин. Одні розглядають Слово Боже під кутом логічності, інші – з позицій релігійності, ще інші намагаються аргументувати і співставити відповідно до людського комфорту, при цьому тлумачі несуть значну духовну відповідальність.

Протестантизм завжди був «некомфортною течією», а також тією, слідуючи за якою людині відкривається безмежний океан Божої мудрості, яка веде до пізнання вічного. Відповідно до п'ятидесятницького вчення, процес християнського життя не вважається набутиим або ж перебраним від когось, а є самостійним розвитком духовності особистості. Коли людина приходить до Христа, схиляється перед Ним і дозволяє Богу працювати у її серці, то відбувається дещо надзвичайне: людина має відносини з Богом і Господь може змінювати серце і думки особистості, тим самим зберігаючи їх у Христі Ісусі. Для того, щоб відбулися певні зміни, людина серцем прислуховується до слів Господніх. Бог може промовляти через усе: молитву, читання Слова Божого, проповідь, релігійну книгу, щоденні календарики. Основним тут постає питання розуміння Його Слова. Тут нам допомагає така істина: слово Боже є Словом, що сказав Бог. Так, через людей, але його сказав Бог. Звідси випливає таке питання: хто може найкраще пояснити Слово Боже? Найкраще пояснення своїх слів може надати той, хто їх говорив. Тому Бог найкраще може пояснити і дати зрозуміти нам Його Слово. Він пояснить те, що хотів донести до кожного окремо і до всіх людей разом.

Американський дослідник Д. Перріс вважає, що біблійне тлумачення є і наукою, і мистецтвом. З одного боку, воно є наукою, адже «для тлумачення Біблії ми використовуємо різні методи і принципи», а з іншого – «біблійне тлумачення є мистецтвом, тому що нерідко ми натрапляємо на наше особисте судження відносно значення Біблії, а це уже, – зазначає автор, – більше базується на інтуїції або ж на інстинктивному розумінні, аніж на застосуванні чітко окресленого методу» [18, с. 3]. Святий Августин говорить, що «кожен, хто думає, що розуміє Святе Писання, але тлумачить його таким чином, що не буде двоєдиної любові – до Бога і до ближнього – той не розуміє Писання так, як воно того вимагає. Якщо ж, з іншого боку, хтось витягує із Писання те значення, яке може бути використано на благо

збудування любові, навіть якщо при цьому він не розкриває в точності те значення, що мав на увазі автор, то помилка такого тлумача не є такою страшною» [18, с. 5]. Таким чином, існує три рівні читання Біблії:

1) читання Біблії з молитвою і роздумами;

2) читання із визначенням літературних особливостей тексту; читання із розробкою розгорнутого плану; читання із аналізом речення; вивчення розповідного тексту;

3) вивчення деталей; вивчення історичного тла; вивчення словникового складу; вивчення богословської теми [18].

Теологія вважається наукою. Розглянемо **основні аспекти теології як науки і вчення**.

Професор Л. Берг вважає, що науку «варто назвати знанням про всілякі явища, приведені в порядок або в систему. Тобто наука є систематизованим знанням» [1, с. 11]. Дослідник продовжує: «Під знанням ми розуміємо уміння помічати суттєві ознаки і послідовність явищ [1, с. 13] ... явищами ми називаємо не тільки зміни у речах, але і власне самі речі ... порядком або системою ми називаємо таке розташування явищ матеріального і духовного світу, де окремі його члени розташовані відповідно відомому принципу ... причина є системою відносин, яка з'єднує одне явище з іншим... завданням науки є класифікація, адже ми можемо пізнавати не тільки самі речі, а тільки відношення між ними [с. 14]... мовою науки описати і класифікувати – означає пояснити [с. 17]». Тобто наука є організованою діяльністю, яка пояснює порядок функціонування тих чи інших явищ чи процесів. *Що ж таке вчення?* Академічний тлумачний словник української мови дає нам таке значення: учення (вчення) є системою теоретичних положень уякій-небудь галузі знань, система поглядів на щось [11]. Загалом, першочерговим терміном, що позначає будь-яку науку, є **ЛОГОС** (від грец. Λόγος – слово, поняття, судження, основа, наука, розум, мовлення, смисл). У грецькому оригіналі є два переклади Слова Бога. Це попереднє **Логос** і **Рема**. У російській та українській мовах існує один переклад – Слово Боже. Значення «Логос» ми вже розглянули раніше, що ж тоді означає слово «Рема»? **РЕМА** трактується також як слово, висловлювання, фраза, мовлення або живе слово. Тоді в чому ж вони відрізняються? В одному із грецьких словників **Логос** визначається сказаним Словом Божим, а **Рема** – Божим Словом, що має властивість говорити. Наприклад, на сторінках Біблії ми знаходимо таке: «*І сказав Господь до Мойсея*» або «*Так говорить Господь*», які позначають не просто стан, але виконання сказаного чи

промовленого. Слова Бога завжди передують Його діям. Проте ці Слова містять величезну творчу силу. Процес читання Біблії очима є сприйняттям **Логосу**, того, що видно на сторінках священного тексту, тоді як читання Писання своїм серцем є прийняттям **Реми**, зокрема Божественного Одкровення. Визначальною духовною особою, яка перетворює написане слово у живе, є Дух Святий. Ми можемо читати один і той самий розділ Божої любові (1 Кор. 13 розділ) кільканадцять разів, проте не отримати Одкровення у наше серце і думки, бо читаємо лише фарби, за допомогою яких були намальовані слова. Дозволяючи проникнути Слову Божому до глибин нашого серця, Дух Святий відкриває нам глибину пізнання Божества. Чи відбувається ця комунікація у житті теолога або віруючого, запорукою глибинного розуміння все ж залишається смирення людського серця і готовність почути Божі слова, які від нижнього голосу Святого Духа оживляють нам Святе Письмо?

Виходячи з вищенаведених думок і положень, **теологію вважаємо науковим вченням, яке ставить за мету систематизувати духовне знання, що базується на Божому Одкровенні**.

Зараз розглянемо **основні підходи до визначення теології**.

Підхід (з лат. дієсл. *adpropīāre* – підійти ближче, наблизитися) – сукупність способів, прийомів розгляду чого-небудь, впливу на кого-, що-небудь, ставлення до кого-, чого-небудь [10]. Тобто він є своєрідним поглядом, під кутом зору якого спостерігаються методичні спроби розгляду того чи іншого предмета. Спостерігаючи за характером теології як науки і беручи до уваги об'єкт її дослідження, ми виділяємо такі підходи:

– **геоцентричний** – вертикальний підхід (*людина*«**антропоцентричний** – горизонтальний підхід (*людина*«**синергійний** – т. з. вертикально-горизонтальний підхід, за якого розглядається процес співробітництва людини і Бога, це вічний життєвий процес, коли людина пізнає Бога, Його сутність, природу; Бог промовляє до неї і відбувається зворотній зв'язок;

– **трансцендентний** – підхід, суть якого полягає у вивченні надприродної реальності Бога у межах і поза межами трансцендентності та іманентності (все)світу;

– **лінгвістичний** – підхід, метою якого є дослідження мовних і мовленнєвих особливостей релігійної мови, а також її вживання і вплив на писемну та усну форми спілкування;

– **комунікативний** – підхід, за якого відбувається передання інтенцій, смислу і значень про

те, яке Одкровення прийшло на думку людині внаслідок її особистого дослідження сакрального Слова, результатом чого вона бажає поділитися, чим вона передає цей меседж до своєї релігійної спільноти;

– **когнітивний** – підхід, суть якого полягає у вивченні «проблеми концептуалізації, категоризації, розвитку і функціонування мовної свідомості людини, що відображає *релігійну* картину світу людини, тобто сукупність наукових знань, релігійних уявлень...» [7, с. 266];

– **релігійний** – особливий підхід до вивчення теології, сутність якого полягає у визначенні певного релігійного досвіду, який людина набуває у процесі свого життєвого духовного розвитку;

– **системний** – підхід, без якого не може обійтися жодна структурована дисципліна; він є способом, який слугує об'єднанням теологічних знань в одну систему, в якій елементи мови тісно пов'язані між собою і є залежними один від одного. Таким чином, відбувається певний ланцюговий зв'язок між усіма теологічними мовними та мовленнєвими одиницями, що взаємодіють як у межах певного релігійного вчення, так і виконують різні функції поза його межами.

Зазначимо також те, що у межах лінгвістичного підходу для тлумачення теології з'явилися дві оборотні дисципліни – теолінгвістика і лінгвотеологія. Вони є дисциплінами, симетричними щодо методу та об'єкта пізнання, що виражається

в інверсії назв. М. Епштейн так говорить про ці підходи: «*Теолінгвістика* є лінгвістикою релігії і теології, яка вивчає імена Бога (теонімія), мову Священного Писання і літургії, говоріння на мовах (глоссолалія). Автор вважає, що *теолінгвістика* є лінгвістичним підходом до релігійних і теологічних предметів і знаходиться серед лінгвістичних дисциплін поруч із соціолінгвістикою, психолінгвістикою і т. д.» [6, с. 525]. Зворотна дисципліна «*лінгвотеологія* вивчає мову з точки зору теології: Слово (Логос) як початок Буття, створення світу Словом, називання живих істот Адамом в Едемі, проблема райської мови тощо. *Лінгвотеологія* (теологія мови) – це теологічний підхід до мовленнєвих явищ, яка стоїть серед таких теологічних дисциплін, як теологія культури, науки, суспільства» [6, с. 526].

Висновки. Отже, надавши дескрипцію сутності теології як системи і виділивши підходи до її визначення, вважаємо її особливим науковим вченням, яке носить характер духовного Одкровення. Два поняття (*Логос* і *Рема*) вважаємо рушійними під час читання і тлумачення Слова Божого, а також основоположними для п'ятидесятницького вчення. Перспективи наших подальших розвідок убачаємо у застосуванні вищенаведених підходів до практичного аналізу теологічного дискурсу п'ятидесятницького вчення, що спостерігатимемо на сторінках теологічних статей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Берг Л. Наука, ее содержание, смысл и классификация. Петербург: изд-во «ВРЕМЯ», 1922. 140 с.
2. Біблія або книги Святого Письма Старого і Нового Заповіту / за ред. І. Огієнко. Київ: Українське Біблійне Товариство, 2013. 1152 с.
3. Ваврінчик Р. Перформативність мовленнєвих актів у англomовному теологічному дискурсі: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04. Чернівці, 2016. 247 с.
4. Вереш М. Лексико-семантичні та лінгвопрагматичні особливості німецької християнсько-богословської терміносистеми: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04. Львів, 2016. 215 с.
5. Гадамский А. Религиозный язык – теолінгвістика – языкознание. Ученые записки Таврического национального университета имени В.И. Вернадского. Серия «Филология», т. 20 (59), № 1, Симферополь, 2007. С. 287–293.
6. Эпштейн М. Проективный словарь гуманитарных наук. Москва: Новое литературное обозрение, 2017. 2221 с.
7. Малікова О. Відтворення особистісного компонента концепту ХРИСТИЯНСТВО у текстах сучасного теологічного дискурсу. *Studia Linguistica*. Вип. 5. 2011. С. 26–273.
8. Назаров В. Введение в теологию: учебное пособие. Москва: Гардарики, 2004. 320 с.
9. Романченко Ю. О понятии «теоретико-теологический дискурс» (на материале немецкого языка). Вестник МГЛУ. Вып. 560. С. 211–220.
10. Словник української мови. Академічний тлумачний словник (1970–1980). URL: <http://sum.in.ua/s/pidkhdid> (дата звернення: 05.07.2018).
11. Словник української мови. Академічний тлумачний словник (1970–1980). URL: <http://sum.in.ua/s/uchennja> (дата звернення: 05.07.2018).
12. Словник української мови. Академічний тлумачний словник (1970–1980). URL: <http://sum.in.ua/s/probudzhuvatsja> (дата звернення: 05.07.2018).

13. Стасяк С.-Я., Завіла О. Основи догматичного богослов'я. Львів: Місіонер, 1997. 310 с.
14. Християнство: Словарь // под ред. Л. Митрохина. Москва: изд-во «Республика», 1994. 560 с.
15. Черхава О. Концептуальне формування науково-термінологічного поля поняття «релігійний дискурс» у контексті становлення теолінгвістики. Вісник КНЛУ. Серія Філологія. Том 16. № 2. 2013. С. 133–142.
16. English Oxford Living Dictionaries. URL: <https://en.oxforddictionaries.com/definition/theology> (дата звернення: 02.07.2018).
17. Merriam-Webster Dictionary since 1828. URL: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/theology> (дата звернення: 02.07.2018).
18. Parris D. P. Introduction to Biblical Interpretation. Colorado: Global action, 2006. 85 p.

УДК 82-9. 81'42

КАЗКА ЯК ЖАНР ЛІТЕРАТУРИ ДЛЯ ДІТЕЙ: ТЕКСТ-ТИПОЛОГІЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ

FAIRY TALE AS THE GENRE OF CHILDREN'S LITERATURE: TEXT-TYPOLOGICAL ISSUE

Цапів А.О.,

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри перекладознавства та прикладної лінгвістики
Херсонського державного університету*

У статті з'ясовано основні функції дитячої літератури: дидактичну, латентну, розважальну. Вивчено вікові особливості художніх текстів для дітей, зокрема висвітлено питання щодо юридичного та психологічного віку дитини; систематизовано текст-типологічні властивості казки як жанру, виявлено специфіку класифікації казок, сюжетно-композиційну структуру, систему персонажів.

Ключові слова: казка, тип тексту, література для дітей, сюжет, композиція.

В статье раскрыты основные функции литературы для детей: дидактическую, латентную, развлекательную. Изучены возрастные особенности литературы для детей, в частности изучен вопрос юридического и психологического возраста ребенка; систематизированы текст-типологические свойства сказки как жанра, выявлено специфику классификации сказок, сюжетно-композиционной структуры, системы персонажей.

Ключевые слова: сказка, тип текста, литература для детей, сюжет, композиция.

The article focuses on main functions of the literature for children: didactic, latent, advertising. It deals with the age specifics of literature for children. It reveals judicial and psychological children's age; text-typological properties of the genre of the fairytale. The main classifications of the fairy tales have been demonstrated. The peculiarities of the plot and compositional structure, the system of literary characters have been high lightened.

Key words: fairy tale, type of the text, literature for children, plot, composition.

Постановка проблеми. Поняття «дитяча література» формується у площині уявлень про художні тексти, які читають діти/дітям. Такі твори входять до переліку рекомендованої літератури профільним Міністерством, тематика відповідає інтересам дітей певної вікової категорії. Найскладнішим є питання того, хто така дитина, який її вік. Необхідно наголосити на існуванні юридичного та психологічного віку особи. Юридичний документ – це конвенція ООН про права дитина, прийнята у 1989 році. Згідно з документом, дитиною є особа, яка не досягла 18 років, якщо за законом країни повноліття на настає

раніше [8]. Проте складно вважати 18-річного підлітка дитиною. Отже, постає питання саме про психологічний вік дитини. Вікова психологія вивчає розвиток особистості в основні періоди її життя і виокремлює дитячу психологію, психологію молодшого школяра, психологію підлітка, психологію юності, психологію дорослої людини і геронтопсихологію [11, с. 10]. Існує також психологічне розмежування розвитку дитини (від народження до 18) за шкільними віковими категоріями: дошкільна (від народження до вступу до школи), молодша, середня та старша шкільна вікові групи. За класифікацією Е. Еріксона, вікові